

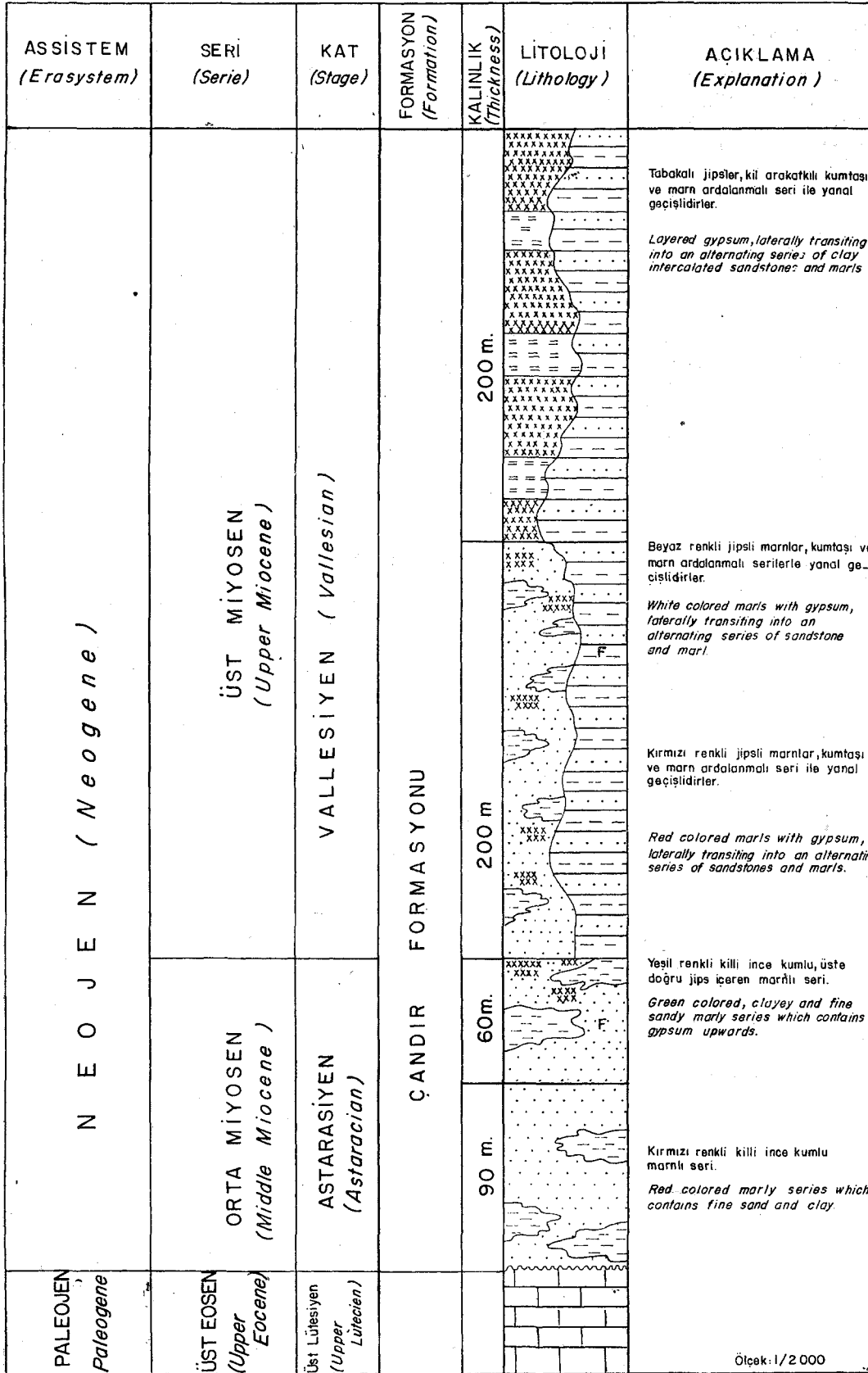
Çankırı (Ankara) Orta Miyoseninde "Anchitherium aurelianense cuvier" in bulunması hakkında

On the presence of *Anchitherium aurelianense* Cuvier from the Middle Miocene of **Çandır** (Ankara).

ZEKİ ATALAY Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü, Ankara

ÖZ: Çandır Formasyonunda bulunan ve *Anchitherium aurelianense* Cuvier form the Çandır Formation is described and it is discussed that this form ranging stratigraphically from Early Miocene to Early Upper Miocene Europe lived in Çandır during the Astaracian (Late Middle Miocene) Stage.

ABSTRACT: The specimen belonging to *Anchitherium aurelianense* Cuvier from the Çandır Formation is described and it is discussed that this form ranging stratigraphically from Early Miocene to Early Upper Miocene Europe lived in Çandır during the Astaracian (Late Middle Miocene) Stage.

(F) Fosilli düzey
Fossiliferous level

Şekil : 2) Çandır - Hırsızdereşi dikme kesiti.
Figure : 2) The columnar section of Hırsızdereşi - Çandır.
(F) Fosilli düzey
Fossiliferous level

Ölçek: 1/2 000

KARŞILAŞTIRMA

Çandır formu diş ölçüleri, Tun Gur formununkilerden (Colbert, 1939) farklıdır. Çandır formunun diş uzunlukları Tun Gur formununkilerden büyük, genişlikleri ise küçüktür. Bu iki form arasında morfolojik farklılıklarda gözlenmektedir : Çandır formunda «Hipostil» ler Tun Gur formundaki kadar kuvvetli ve geniş olmadığı gibi, dişler dikey «rip» lerede sahiptir. Bu farklar Çandır formu ile Tun Gur formu arasında yakın bir ilişkinin olmadığını göstermektedir.

Çandır formu Kafkasya'dan bulunan Paranchiterium *karpenskii* Borissiak'a (Borissiak, 1937) boy bakımından benzetmesine rağmen morfolojik bakımdan çok farklıdır.

Çandır örneği Orta Avrupa'nın Burdigaliyen yaşlı Winterhof West ve Helvesiyen yaşlı Unter Kirchberg lokalitelerinden bulunan Wehrli, (1938) tarafından Anchitherium aurelianense örneklerinden daha büyük boyludur ve bazı morfolojik farklılıklar gösterir. Orta Avrupa'nın Astarasiyen yaşlı Sansan örnekleri de (Filhol, 1891; Mayet, 1908) Çandır buluntusundan daha küçük boyludur. Çandır örneğinin morfolojik bakımdan bu örneklerle göre daha ileri evrim aşamasını yansıttığını şu özellikler kanıtlamaktadır; «Parastil», «Metastil» ve «Mesostil» p¹ ve M³ dışında Sansan dişlerinden daha çok gelişmiştir. İç singulum daha zayıf, «Metakon» ve «Parakon» daha dar ve yüksek, «Hipokon» dar ve yüksek, «Hipokon» daha iyi gelişmiş «Metalof ve Ektolof» bağlantısı daha zayıf, «Hipostil» çukurluğu merkeze doğru kapalı, «Protokonulus» zayıf, «Protokon» ile «Prokonulus» arasındaki bağlantı sıgırdır. «Protokon» alanı, «Protolof» alanından daha küçüktür. Çandır örneği yukarıda sayılan özellikleri ile stratigrafik bakımdan Sansan lokalitesine göre daha genç olan Steinheim ve La Grive lokalitelerinden bulunan Anchitherium aurelianense örneklerine daha çok yakındır. Büyük boylu bir aurelianense'nin temsilcisi olan Çandır formu Steinheim formundan daha büyük La Grive formundan ise daha küçüktür.

SONUÇ

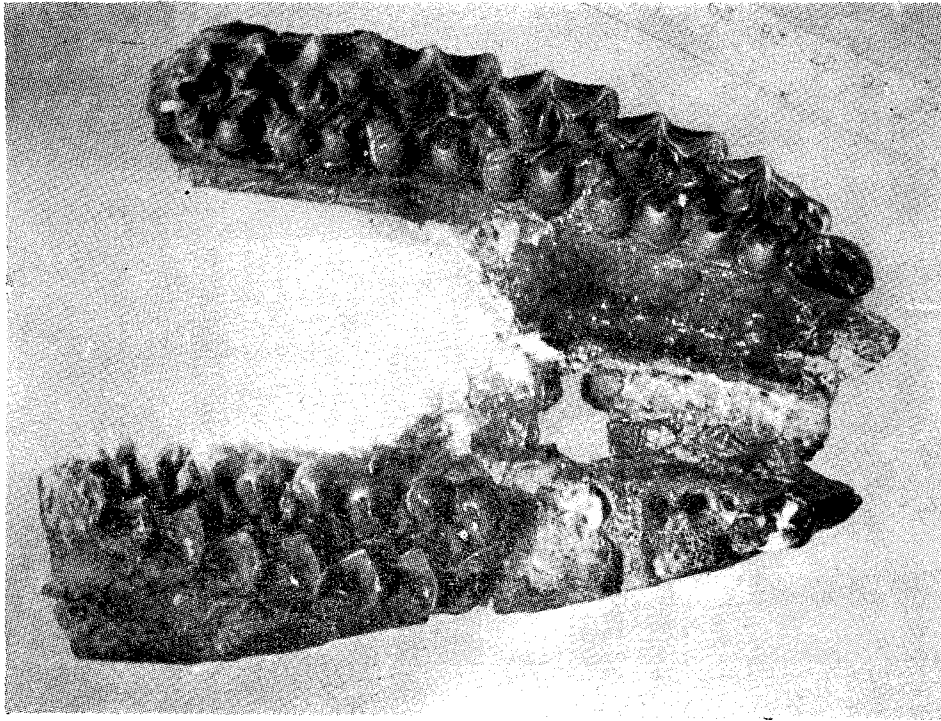
Çandır formu, boyu ve morfolojik özellikleri bakımından Orta Avrupa'da Alt ve Orta Miyosen'de yaygın olarak yaşamış olan Anchitherium aurelianense türünün Orta Miyosen'de yaşanmış olan temsilcilerine çok benzemektedir. Bu nedenle Türkiye'ye Avrupa'dan Orta Miyosen'de göç etmiş olması olasıdır. Çandır'da Astratiyen (Geç Orta Miyosen) de yaşamıştır.

Yazının ilk geliş tarihi : 1.4.1981

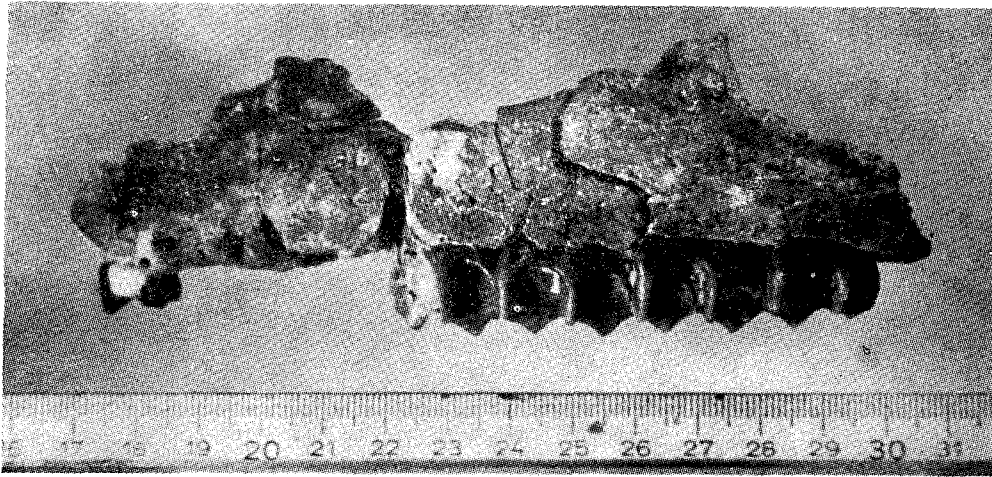
Yayıma verildiği tarih : Ocak 1982

DEĞİNİLEN BELGELER :

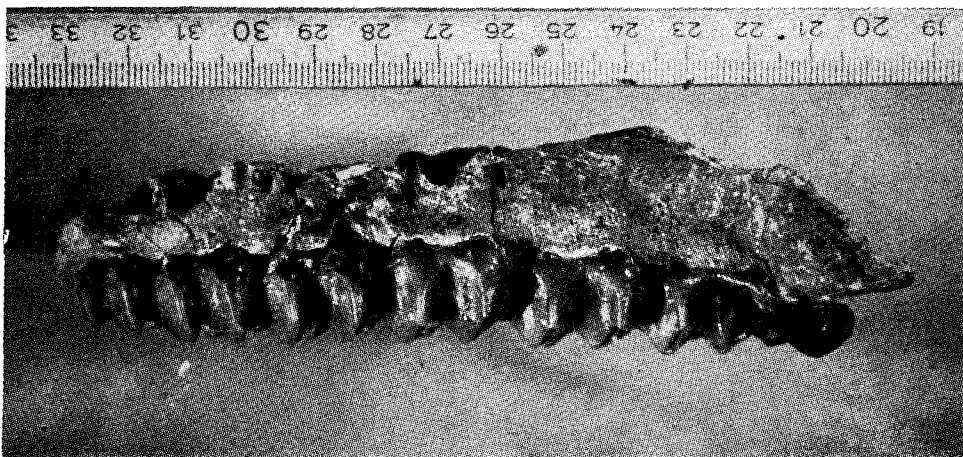
- Baykal, F., 1943, Kırıkkale ve Keskin - Bala mintıklarındaki Jeolojik etüdler : M.T.A. Rapor No. 1448, (Yayınlanmamış).
- Borissiak, A., 1937, On paranchitherium karpenskii, gen. et species new. New Representative of the Equidae from the Middle Miocene deposits of the Caucasus : Bull Acad. Ssci. URSS, Sci, et Nat. Ser. Geol., Moscou, 4, 789 - 798, (In Russian, with a very short English summary).
- Colbert, E. EL, 1939, A new anchitheriine horse from the Tun - Gur formation of Mongolia : Amer. Mus. Novit., No. 1010, 1 - 9.
- Erol, O., 1955, Kalecik - Hasayaz - Termeçay civarı jeolojisi hakkında rapor, M.T.A. rapor No. 282 (Yayınlanmamış).
- Filhol, H., 1891, Etudes sur les mammiferes fossiles de Sansan (Anchitherium aurelianense) : Ann. Spc., Cev., XXI, 169 - 194.
- Mayet, L., 1908, Etudes des mammiferes miocenes des Sables de l'Orléonais : Ann de l'Univ. Lyon. 24, 301 - 318.
- Sickenberg, O., Becker - Platen, J.D., Benda, L., Berg, D., Engesser, B., Gaziry, W., Heissig, K., Hünermann, K.A., Sondaar, P. Y., Schmidt - Kittler, N., Staecher, K., Staesche, U., Steffens, P. ve Tobien, H., 1973, Die Gliederung höheren Jungtertiars und Altquartars in der Türkei nach vertebraten und ihre Bedeutung für die Internationale Neogen - Stratigraphie (Kanozoikum und Braunkohlen der Türkei, 17) : Geöl. Jb., 15, 167.
- Tekkaya, İ., Atalay, Z., Gürbüz, M., Ünay, E. ve Ermumcu M., 1975, Çankırı - Kalecik bölgesi karasal Neojenin biyostratigrafi araştırması. Türkiye Jeol. Kur. Bül. 18., 77 - 80.
- Viret, J., 1958, Perissodactyla : Traité de Paléontologie, Paris. Volume 2, 386 - 387.
- Wehrli, H., 1938, Anchitherium aurelianense Cuvier von Stheinheim A. Albuch und seine Stellungim Rahmen der übrigen anchitherium Pferde : Paleontographica, Suppl. Allem., VII. teil VII., 1 - 56.
- Yücel, T., 1954, Deveci dağları, Kalecik arasındaki Kuzey Anadolu dağları ile İç Anadolu dağları intikal alanının jeolojisine dair rapor : MTA rapor No. 1312 (Yayınlanmamış).

Şekil 1.
Figure 1.

Şekil 2.
Figure 2.

Şekil 3.
Figure 3.

Levha I

Anchitherium aurelianense Cuvier

Şekil 1. Üst çene parçası Palatinustan görünüş

Anchitherium aurelianense Cuvier

Şekil 2. Sol dış yüzden görünüş

Şekil 3. Sağ dış yüzden görünüş

Plate I

Anchitherium aurelianense Cuvier

Figure I. Upper jaw fragment. View from Palatinus

Anchitherium aurelianense Cuvier

Figure 2. Left labial view

Figure 3. Right labial view